

TÁMOP 5.4.4.C. Útitársak projekt
Széchenyi István Egyetem
Szociális Munka Tanszék
Győr

**Előterjesztés a
Széchenyi István Egyetem szenátusa számára
a PLESZI Szociális Munka Tanszéke szervezésében indítandó
INTERPROFESSZIONÁLIS KÖZÖSSÉGI MUNKA
szakirányú továbbképzés tárgyában**

Az új szakirányú továbbképzés indításának indoklása

A mai magyar társadalom elmúlt 20 évét a társadalmi egyenlőtlenségek - szegénység, etnicizált, (halmozottan) hátrányos helyzetű településeken élés stb - drámai felgyorsulása, az individualizáció erőteljes térnyerése és dominanciája jellemzi, melynek következtében jelentősen csorbult az emberek, családok, csoportok és közösségek közötti kooperáció és főleg a társadalmi integráció. A politikai diskurzusok középpontjában elsősorban a gazdaság kérdései állnak és háttérbe szorul az életminőség: A jóléti-szociális védelmek és szolgáltatások erősítése fejlesztése helyett a bünbakképzés és a kirekesztés került előtérbe. A társadalmi és a szociális problémák kiváltotta szükségleteknek megfelelően nem kapott prioritást a közösségiség szellemisége, kevésbé fejlődött a közösségekért vállalt felelősség és a közösségekkel folyó munka. Kutatások, felmérések és szakmai tapasztalatok alapján ugyanakkor nyilvánvalóvá vált, hogy a fenti problémák megoldása a közösségi munka módszereinek alkalmazásával és fejlesztésével lehet eredményesebb és hatékonyabb.

A közösségi munka olyan társadalmi integrációt kifejező és elősegítő tevékenység, amely erősíti és fokozza a különböző közösségek kezdeményező- és cselekvőképességét, kapcsolatba hozza a társadalom különböző szereplőit, ágenseit, partneri kapcsolatokat alakít ki lokális, regionális és társadalmi szinten egyaránt fejlesztési forrásokat tár fel és fejleszt. Mindennek eredményeképp hozzájárul a pluralitás elfogadásához, a társadalom demokratikus működéséhez, a közösségek – helyi

(munkahely, egyetem) társadalmak, egyes társadalmi csoportok és a makrotársadalom – hatékony tevékenységéhez.

Közösségi munkát több mint száz évvel ezelőtt elsősorban az egyházközségek, szomszédsági és politikai szervezetek végeztek, tagjaik önkéntes munkájára alapozva. A végzéséhez szükséges kompetenciákat viszont a szociális munka elméletalkotói és gyakorlati szakemberei fejlesztették ki a hivatás elmúlt 120 éves történetében. A 20. század második felében a közösségi munka részben önálló hivatássá vált, és több ága alakult ki: a közösségfejlesztés, a közösségi tervezés és a közösségi akció. Mindhárom közösségfejlesztési modell alkalmas az önkormányzatok, a civil kezdeményezések, a foglalkoztatási, oktatási, egészségügyi, rendvédelmi, szociális szolgáltatók tevékenységének hatásosabbá és hatékonyabbá tételéhez. Ugyanakkor a szociális munkán belül is továbbfejlődött a közösségi munka, a hivatás gyakorlatában dominánsan jelenlevő eset- és csoportmunka mellett önálló területté alakult, a szociális munkások a közösségi munka végzéséhez szükséges kompetenciákat sikerrel ajánlották fel a társszakmák – elsősorban az önkormányzatok, az egészségügy, a rendvédelem, az oktatás, a karitatív szervezetek – képviselőinek is. Sikere nem véletlen, hiszen a közösségi munka kompetenciákat, tudásokat, értékrendet és eszköztárt kínál a helyi társadalom és a civil szervezetek fejlődéséhez/fejlesztéséhez, a helyi és kisközösségi szinten megjelenő társadalmi problémák értő kezeléséhez, enyhítéséhez vagy megoldásához. A közösségi munka célcsoportját egyfelől a közösségek fejlődéséért felelős szakemberek jelentik, másfelől a marginalizált, kirekesztett, alacsony érdekérvényesítéssel rendelkező állampolgárok és társadalmi csoportok. Ez a munkaforma hozzásegíti a hatalommal nem rendelkezőket, hogy felismerjék és érvényesítsék érdekeiket, hogy növekedjék felelősségük saját helyzetük jobbá tételéért, megfogalmazzák az érdekeik érvényesítését gátló kereteket, tényezőket, eljárásokat lokálisan, regionálisan és társadalmi szinten egyaránt. A közösségi szociális egyfelől a helyi közösségek fejlesztésére irányul, másfelől olyan problémák felismerésére fókuszál, melyek rontják a közösség egészének életminőségét.

A közösségi szociális munka hosszabb távú, interprofesszionális és interdiszciplináris szektorok (vállalkozások, önkormányzatok, civil kezdeményezések, szervezetek stb.) közötti folyamatok és komplex tevékenységrendszerben valósul meg, mobilizálja az állampolgárokat, a hátrányos helyzetű csoportokat képessé teszi problémáik kezelésére. Egy adott településen folytatott közösségi munka megerősödése magával hozza a szociálpolitikai döntések, a különböző ellátó és intézményrendszerek (foglalkoztatás, oktatás, egészségügy, szociális, rendészet stb.) működésének jobbítását, az öngondoskodás formáinak meggyökerezését, a gazdaság fejlődését.

Az utóbbi évtizedben hazánkban is megélnékült a közösségi munka iránti érdeklődés, a közösségi munka nyugati országokban kifejlesztett filozófiáinak és munkamódjainak felhasználása. Ide tartoznak a resztoratív igazságszolgáltatás és a bűnmegelőzési programok, a szomszédsági önkéntes szervezetek, a különböző problémákkal küzdő társadalmi csoportok civil szervezetei, az egészségügyi prevenció programok, a karitatív szervezetek (például a Máltai Szeretetszolgálat) tevékenysége, a közösségi iskolamodellek a hátrányos helyzetű helyi társadalmak iskoláiban, az alternatív gazdaság és foglalkoztatás programjai, az áldozatsegítő és katasztrófaelhárító programok, a közösségi önkéntes szolgálat terjedése a fiatalok között, a gyermekszegénység elleni programok (például a Szécsényi Gyerekesély Program, Biztos Kezdet Program), legutóbb pedig az integrált közösségi szolgáltató terek létrehozása. A közösségi munka kompetenciák lehetséges felhasználásának területei még a helyi szolgáltatótervezési koncepciók kidolgozása és a kisebbségi önkormányzatok tevékenysége. Programunk az ezekben a szervezetekben és kezdeményezésekben dolgozók számára kínál gyakorlatközpontú képzést.

A szakirányú továbbképzés képzési előzményei és keretei az intézményben

A Széchenyi István Egyetemen 1996 óta folyik szociálismunkás-képzés. E képzés keretein belül kezdetektől fogva önálló tantárgyként szerepel a „Közösségi szociális munka” elnevezésű, integrált stúdium, melyben egyaránt megjelentek szociológiai, szociálpolitikai, pszichológiai, jogi ismeretek, és kiemelten a közösségekben és a közösségekkel folytatott szociális munka sajátosságai, elemei, stratégiái, módszerei.

Az évek során több nemzetközi projekt keretében és háttérével szakmailag megalapozódott az interprofesszionális szellemiségű közösségi munkára történő közvetlen képzések megindítása.

Ezt szolgáló projektek:

- TEMPUS IB „Further Education Courses for Community Care” című TEMPUS IB 13333/98. számú projekt (1998-2001): a szociális szolgáltatások közötti interprofesszionális együttműködés fejlesztése, ld. a projekt kötete: „Amivel még nem számolunk... Interprofesszionális együttműködés és szociális munka”, 2001.
- Leonardo da Vinci EIPEN – „European Interprofessional Education Network” című projekt (2005-07): az interprofesszionális szellemiség beépítése az egészségügyi és szociális ellátó

rendszerekbe, képzési hálózat kialakítása a projekt országaiban, ld. web portál: www.eipen.sze.hu

- Erasmus: EIPEN „Accompanying Measures” című projekt (2008-09): európai szintű képzési hálózat fejlesztése az interprofesszionális képzés területén, web portál: www.eipen.org
- Leonardo da Vinci „Community Care Approach: A Strategy for Social Inclusion” című projekt (2006-08): interprofesszionális szellemiségű közösségi szociális munka tereptanárainak felkészítése, ld. projekt kötete: „Kézikönyv a közösségi szociális munka tereptanárai számára” (szerk: Budai István-Somorjai Ildikó-Varsányi Erika, 2008).

A szociális képzés filozófiájának (ki)alakításában alapvető és az IFSW és az IASSW által 2004-ben (Adelaide-ben), a Global Standards for Social Work Education and Training-ben deklarált nemzetközi definíció:

„A professzionális szociális munka elősegíti a társadalmi változásokat, a probléma megoldásokat az emberi kapcsolatokban, valamint segíti az 'empowerment'-et; az emberek felszabadítását a jólét fokozása érdekében. Az emberi viselkedésről és a társadalmi rendszerekről szóló elméletek felhasználásával a szociális munka azokon a pontokon avatkozik be, ahol az emberek egymással és társadalmi környezetükkel kerülnek kapcsolatba. Az emberi jogok és a szociális igazságosság alapvető fontosságúak a szociális munkában.”

A Szociális Munka Tanszék képzési filozófiájában a szociális munka perspektivikusabb és tágabb megközelítésű célja:

- olyan integrált társadalmi működés kialakításában és fenntartásában való részvétel, mely nem okoz egyes személyeknek, csoportoknak, családoknak és közösségeknek hátrányokat, károkat
- azok segítése, akik (mégis) elszenvednek hátrányokat, károkat, és akik az ilyen helyzetbe kerültek egyéneknek, csoportoknak és közösségeknek nyújtanak szolgáltatásokat.

Fenti célok szolgálója az interprofesszionális szellemiségű közösségi szociális munka. A tanszék ennek, vezető tudásközpontjává kíván válni tudások előállításával és fejlesztésével, oktatási tevékenységgel hazai és nemzetközi innovációkban való részvétellel. Az innovációs, képző tevékenység eredménye a gyakorlat igényeinek jobban megfelelő, az interprofesszionális együttműködésben jártas szakemberek kibocsátása, ami növeli a helyi civil, önkormányzati, egészségügyi, oktatási, szociális, rendvédelmi, karitatív, érdekvédelmi tevékenységek, és szolgáltatások hatékonyságát.

A Szociális Munka Tanszék 2010. július 1. és 2012. június 30. között valósítja meg az „Interprofesszionális szemléletű közösségi szociális munkára felkészítés alternatívái – Útitársak” című, TÁMOP-5.4.4-09/2/C-2009-0006 számú nyertes projektet. A tanszék a képzésben régóta közreműködő partnereivel együtt dolgozik a pályázat megvalósításán az Állami Foglalkoztatási Szolgálat Nyugat-dunántúli Regionális Munkaügyi Központjával és a Győr Megyei Jogú Város által fenntartott Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézménnyel, amely egyúttal Nyugat-dunántúli Regionális Szociális Módszertani Központ is. A projektprogramok révén a tanszék mind az egyetemen belül, mind a győri kistérségben, és mind szélesebb relációkban is nagyon aktív és támogatott módon dolgozik a szociális és közösségi szolgáltatások és az azokat befogadó társadalmi környezet fejlesztéséért.

Az Útitársak projekt egyik lényeges eleme és kötelezettsége az „Interprofesszionális közösségi munka” szakirányú továbbképzés kimunkálása és kipróbálása.

A szakirányú továbbképzés alapadatai

Az alapképzéshez kapcsolódó szakirányú továbbképzés **megnevezése**:

Interprofesszionális közösségi munka

A szakképesítés oklevélben szereplő megnevezése: ***interprofesszionális közösségi fejlesztő*** + alapkövi képzésben (BA) szerzett végzettség megnevezése

A szakirányú továbbképzés **képzési területe**: Társadalomtudományi képzési terület, Szociális képzési ág.

A szakirányú továbbképzési szak alapképzésére épülő képzési program, amely a képzés végén az alapképzésével egyenértékű másoddiplomát ad.

A képzés célja olyan szakemberek képzése, akik:

- elkötelezetten vesznek részt a helyi közösségek fejlesztésében, az ott élők életminőségének javításában, a közösségben megjelenő problémák kezelésében, enyhítésében
- a hazai közösségek értékeinek és a civil társadalom jelentőségének és szerepének ismeretében képesek a közösségek és a civil szervezetek életben eredményesen tevékenykedni
- képesek lesznek a helyi közösségi fejlesztési folyamatokban, eljárásokban interprofesszionális szellemiségű tevékenység folytatására, segítségnyújtásra, hálózatok alakítására, forrásfejlesztésre, civil szervezetek, közösségek vezetésére, megalapozott állásfoglalások

kialakítására, különböző fejlesztési célú munkacsoportokban végzett hatásos és hatékony munkára.

A képzés fő jellemzői

E szakirányú továbbképzés keretében olyan szakemberek képzése valósul meg, akik a közösségi munka széles területén fogják tevékenységüket folytatni. A képzés képessé teszi a résztvevőket az integrált közösségi munka és a civil társadalom keretében együttműködésre, multi-diszciplináris, inter-professionális team keretében folyó közös munkára.

A közösségekben, a helyi településeken az életminőség fejlesztése csak széleskörű szakmai, társadalmi és politikai összefogással valósulhat meg, ezért e képzést az interprofesszionális szellemisége hatja át. A különböző alapidplomával rendelkező résztvevők a képzésben megvalósuló együttműködés tanulása következtében megsokszorozzák saját tudásukat, amelyet hasznosítani tudnak a közös ügyekben és saját szakmájukban is.

A felvétel feltételei: bármely társadalomtudományi (szociális), bölcsész tudományi, pedagógusképzési, gazdaságtudományi, jogi és igazgatási képzési terület alapszakja, orvos- és egészség tudományi képzési területen egészségügyi szervező, ápolás és betegellátás egészségügyi gondozás és prevenció, az egyházi képzés teológus alapképzési szakjai, valamint az ezeknek megfelelő, a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. Törvény szerinti főiskolai vagy egyetemi szintű alapképzési szakok.

Képzési idő: 2 félév, 200 kontakt óra + 100 óra külső terepen folytatott gyakorlat

A szakképzettség megszerzéséhez **összegyűjtendő kreditek száma:** 60.

A szakirányú továbbképző szak indításának tervezett időpontja: 2011. február.

Képzési forma: levelező tagozat.

Szakvezető: Budai István PhD tanszékvezető főiskolai tanár

A képzés során elsajátítandó kompetenciák, tudáselemek, megszerezhető ismeretek, készségek

A végzettek ismerik (tudással bírnak):

- a társadalmat, közösségeket és a civil szektort jellemző folyamatokat és azok kölcsönhatásait
- az adott társadalmi helyzetben a különböző társadalmi csoportokat, közösségfejlesztő partnereket, civil, gazdasági és önkormányzati szereplőket

- a közösségfejlesztési irányok és folyamatok kidolgozásához, tervezéséhez és megszervezéséhez fontos és hatékony elveket, modelleket és módszereket
- a közösségi fejlesztés és tervezés konkrét módszereit

A végzettek kompetensek:

- az egyének és a közösség közötti kölcsönhatások megértésére, értelmezésére
- a helyi közösség (lakóközösség, -negyed, település, kistérség, régió) szükségleteinek, folyamatainak és erőforrásainak (hálózatainak és kapcsolatrendszerének) komplex felmérésére és elemzésére, rendszerszerű probléma-konstruálásra
- szakmai segítséget nyújtani a helyi társadalom szereplőinek a kibontakozó helyi cselekvéshez, a közösség életminőségét szolgáló programok kidolgozására, megvalósítására, a források fejlesztésére, az alternativitás, szempontváltás, döntés, érvelés stb. segítségével
- szakmaközi team-ben, hálózatban dolgozni, az intézmények és szervezetek közötti kommunikáció és a közösségi, civil csoportok együttműködésének fejlesztésére: együttműködni különböző szakmabeli szakemberekkel, szervezetekkel, önkormányzati, civil, vállalati és közösségi képviselőkkel, vezetőkkel
- a helyi közösség aktív társadalmi részvételének szervezésére, a társadalmi nyilvánosság folyamatainak szakmai segítésére, a közösségek megfelelő szervezetivel együttműködve érdekképviseleti, közvetítői (mediációs) munka és konfliktuskezelés folytatására
- önmaguk képességeinek, vágyainak, határainak felismerésére.

Személyes készségek:

- kíváncsiság, alapos tájékozottság, hiteles kommunikáció, nagyfokú kreativitás, motiválás
- az alulról szerveződő, demokratikusan működő közösségek és szervezetek elfogadása, támogatása
- empátia és tolerancia a társadalom, a helyi közösségek sokszínűségével kapcsolatban, szociális érzékenység
- nyitottság más emberek véleményének megismerésére, befogadására, a konfliktusok megoldásában érdekiegyenlítő megoldásokra törekvés
- pluralisztikus-, holisztikus-, interprofesszionális- és rendszerszemlélet
- pro-aktivitás, kezdeményező módon való fellépés
- felelősségvállalás a közösségi problémák megoldásáért
- másokkal való kooperációra való készség

- szakmai önreflexióra, megújulásra, szakmai munkában az önfejlődésre való képesség

A korábban szerzett kreditek beszámíthatók a képzésbe, ill. az itt szerzett kreditek beszámíthatók más társadalomtudományi szakokon a Tanulmányi és Kreditelfogadási Bizottság döntései alapján.

A kurzus tantárgyai nyitottak lesznek az egyetem más szakjain tanuló hallgatók számára is a választható tantárgyak sorában.

Elhelyezkedési lehetőségek

- A helyi, települési közösségi fejlesztő programokban, projektekben, így: helyi társadalmat fejlesztő, településrendezési, oktatási, foglalkoztatási, rendvédelmi, egészségügyi, szociálpolitikai, jóléti programok megtervezésében, kivitelezésében, pályázatkészítő, forrásteremtő programokban
- Helyi közösségek intézményeiben, önkormányzatoknál, civil szervezetekben, települési szövetségekben, vidékfejlesztési programok menedzsmentjében

Tantárgyi struktúra, óra- és vizsgaterv ¹

1. félév

Tantárgy	Kontakt óra	Terepgyakorlat	Követelmény	Kredit	Felelős oktató
Modern társadalmak	10		v	3	Dr. Bugovits Zoltán
Mai magyar társadalom	10		v	3	Dr. Nárai Márta
Közösségek megismerése	10		f	4	Dr. Kozma Judit
Közösség- és szükségletfelmérés	10	40	f	5	Peisser-Puli Edit és tereptanárok
Társadalmi felelősségvállalás	10		v	4	Dr. Nárai Márta
Gazdaság és közösség	10		v	3	Dr. Ligeti György
Konfliktuskezelés	30		f	4	Dr. Tóth Edit
Közösségfejlesztés eszközei	10		v	4	Dr. Tóbiás László
Összesen	100	40	5v 2f	30	

2. félév

Helyi társadalom-politika-regionalitás	10		v	3	Peisser-Puli Edit
Közösségfejlesztés metodikája	10		f	4	Dr. Kozma Judit

¹ A tantárgyi programok annotációit, irodalmát ld. az 1.sz. mellékletben

Interprofesszionális közösségekben és a civil tevékenységben	10		v	3	Dr. Budai István
Választható1. Munkaerőpiac és szociális dimenziói*	10		f	3	Mészárosné Németh Livia - Török Zoltán
Választható2. Épített és szociális környezet *	10		f	3	Panker Mihály
Választható3. Egészséges életmód szociális dimenziói *	10		f	3	Kányai Róbert– Németh Dóra
Választható4. Gyermekek és ifjúság a közösségekben *	10		f	3	Kóbor Kriszta
Települési (közösségi) mediáció	30		f	4	Dr. Fellegi Borbála
Emberi és szociális jogok – közösségi és civil tevékenység	15		v	3	Dr. Egresi Katalin
Közösségfejlesztés	10	60	f	5	Dr. Tóbiás László és tereptanárok
Záródolgozat	5			5	témavezetők
Összesen	100	60	4v 3f	30	
Teljes kurzus	200	100	9v 5f	60	

* al jelöltek közül legalább egy stúdiumot kell választani

Értékelési és ellenőrzési módszerek, eljárások

Az elméleti tárgyak vizsgával zárulnak. A gyakorlatok értékelése az évközi munka és teljesítmény alapján: folyamatos, ötfokozatú skálán. A komplex elmélet-gyakorlati tantárgyaknál a gyakorlati feladatokat egyénileg és/vagy team keretben végzik a hallgatók.

A tanulmányokat a Közösségfejlesztés stúdiumhoz kapcsolódó záró dolgozat készítése és a záróvizsga zárja le.

A záródolgozat követelményei:

A záró dolgozat egy-másfél ív (40-50 ezer karakter) terjedelmű önálló munka, amely lehet egy adott témakör elméleti háttere alapján egy – helyi – közösség, település, terület fejlesztésére szolgáló koncepció/projekt-terv kidolgozása, vagy a közösen megvalósított projekt terv és a projektfolyamat másodelemzése (egyes elemei a terepgyakorlaton kipróbálásra kerülnek, és amelyek elemzése, tapasztalatai is a dolgozat részét képezhetik). A dolgozatnak tükröznie kell készítője szakirodalmi

tájékozottságát, módszertani jártasságát, valamint az elméleti és gyakorlati ismeretek integrálásának képességét. Elkészítéséhez a téma- és a szemináriumvezető ad segítséget.

A záróvizsga

A záróvizsgára bocsátás feltételei:

- az összes tanulmányi feladat teljesítése, a 60 kredit megszerzésének bizonyítása
- a záródolgozat témavezetője által elfogadott dolgozat benyújtása

A záróvizsga részei:

- a záródolgozat megvédése
- a záródolgozat témájával összefüggő, a szaktárgyi tételsorból a bizottság által választott kérdés(ek) kifejtése.

A záróvizsga eredményének kiszámítási módja

A záróvizsga eredménye a megszerzett két érdemjegy átlaga, egész számra kerekítve.

A tantárgyak annotációi

Tantárgy neve: Modern társadalmak	Kreditszáma: 3
A tanóra típusa: előadás, szeminárium	
A számonkérés módja: vizsga	
A tantárgy tantervi helye: 1. félév	
Tantárgy funkciója és leírása	
<p>A tantárgy funkciója a modern társadalmakban rejlő potenciál, társadalmi átalakulás bemutatását célozza abból a szempontból, hogy miként változott meg a norma- és értékrendszer, a társadalmi kultúra a polgári, ipari forradalmak és a kapitalizmus fejlődése nyomán és jött létre egy a feudalizmustól gyökeresen eltérő, egyre individualizáltabb jellemzőkkel leírható társadalom. Lényeges e szempontból összevetni a mai fogyasztói, globalizált, tudás-alapú, posztindusztriális, posztmateriális és információs posztmodern társadalmat a modernnel, annak funkciói, társadalmi fejlődést mai napig meghatározó sajátosságai okán.</p> <p>A modernizációs folyamat – az iparosodás, a városiasodás, a mezőgazdaság jelentőségének nagy visszaszorulása, a halálozási és születési arányszámok csökkenése, a tudomány és a technika gyors fejlődése, a szekularizáció, az életmód hirtelen változásai, az iskolázottság emelkedése, a tömegkommunikáció, a nagyobb társadalmi mobilitás, a társadalmak növekvő differenciáltsága – gyökeresen átalakította a hagyományos társadalmakat. A kurzus célja ezen folyamatokon keresztül bemutatni a változások jellegét, irányát és az ezek eredményeként formálódó intézményi tartópilléreit (gazdaság, munka világa, oktatása, nyilvánosság, közösségi élet, politika és hatalom stb.). A tantárgy a modern társadalmak kialakulását és napjaink társadalmainak legfontosabb működési mechanizmusait tekinti át, a rövid elméleti bevezetés után a társadalmak működési mechanizmusait és az azokat működtető emberek, embercsoportok tevékenységét elemezzük. Különös figyelmet szentelünk a modern társadalmak szerveződési mintáira, azok globális és regionális összefüggéseire, történelmi szerepére, alakító hatására. Fontos szempont a társadalmi nyilvánosság átalakulása és a közösségi terek szerveződése a modern Európában, az újfajta nyilvánosság szerepének elterjedése és megerősödése. A modern társadalmakkal kapcsolatos elméleti ismeretek, a kor társadalomfilozófiai eszmeáramlatai mellett a meglévő statisztikai mutatószámok és elemzések egyaránt alapul szolgálnak arra, hogy beható tanulmányozással érthessük meg a kor változásait például a demográfiai átmenet elméleteinek ismeretében. A modern társadalom közösségi oldalának megismerése éppúgy, mint szekularizálódó és iparosodó, kapitalizálódó jellemzői egy sajátos fejlődési folyamatot írnak le, amelynek hatásai a XX. és XXI századra érvényes módon értelmezendők.</p>	
Fejlesztendő kompetenciák	
<p>A hallgatók képessé válnak az átfogó társadalmi változási tendenciák háttértényezőinek, mechanizmusainak és hatásainak értelmezésére, korunkkal történő összehasonlítására, a szociológia egyes szakterületein megismert jelenségek tágabb összefüggéseinek felismerésére. Kiemelten fontos az adott társadalmi kultúra, az érték- és normavilág ismerete, az indusztrializálódó, kapitalizálódó, szekularizálódó és individualizálódás útján is meginduló Európa jellemző folyamatainak megértése, átvétele. A hallgatók számára e kifejezések tartalma mellett a megváltozó társadalmi nyilvánosság, a feudalizmus leomló hierarchikus világa és ideológiai szinten a libertarianizmus vagy éppen az egalitarius gondolatok térhódításának elsajátítása is cél. A hallgatóknak szükséges megérteni a modern társadalmak alapján megszületett új társadalmi rend kialakulását, ami a mai posztmodern társadalom alapjának is tekinthető.</p>	

Kötelező irodalom:

Giddens, A (2008): Szociológia. Osiris, Budapest. (második kiadás) ISBN: 9789633899847
Tönnies, F. (2004): Közösség és társadalom, Gondolat Kiadó, Bp., 2004. ISBN: 9639500038

Ajánlott irodalom:

Castells, M (2007): Az információ kora, Gondolat-Infonia, Bp., ISBN 9789636930424
Zapf, W. (2002): Modernizáció, jólét, átmenet. Századvég Politikai Iskola Alapítvány. ISBN: 9639211516
Stehr, N. (2007): A modern társadalmak törékenysége. Budapest: Gondolat – Infonia. ISBN: 9789636930028
Habermas, J. (1999): A társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása, Osiris, Budapest, ISBN: 9633794331

Tantárgy felelőse: dr. Bugovics Zoltán PhD, egyetemi docens

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k):

Tantárgy neve: Mai magyar társadalom	Kreditszáma: 3
A tanóra típusa: előadás, szeminárium	
A számonkérés módja: vizsga	
A tantárgy tantervi helye: 1. félév	
Tantárgy funkciója és leírása	
<p>A studium célja a magyar társadalom jelenkori állapotának, összetételének, rétegződésének és fő változási folyamatainak, illetve az ezekre ható legfontosabb tényezőknek, eseményeknek a bemutatása.</p> <p>Feldolgozásra kerülő főbb témakörök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A magyar társadalom állapota és struktúrája az állam-szocialista időszak végén (nyolcvanas évek) - A rendszerváltás és a rendszerváltás hatása, következményei - A magyar társadalom jelenkori állapota:<ul style="list-style-type: none"> - népesedési folyamatok - életmód, életminőség, egészségi és halandósági jellemzők - devianciák jelenléte - egyenlőtlenségek (lakhatás, munkaerőpiac, szegénység, kisebbségek stb.) - szerkezete, rétegződésviszonyai - életesélyek, társadalmi mobilitás - hatalom és politika - civil társadalom, társadalmi közösségek, társadalmi részvétel, társadalmi nyilvánosság - mikrotársadalmi kapcsolatok, szolidaritás formáinak átalakulása - A magyar társadalom fejlődési lehetőségei	
Fejlesztendő kompetenciák:	
Cél egyrészt a tényszerű ismeretek átadása, tudásbővítés, a magyar társadalom valós állapotának bemutatása, ezáltal az esetleges tévhitek, félígazságok eloszlatása. A tárgy lehetőséget ad a szemléletformálásra, a rendszerekben való gondolkodás, rendszerszemlélet képességének	

fejlesztésére, a tolerancia növelésére.

Irodalom

- Bódi F.– Bóhm A. (2000) (szerk.): *Sikeres helyi társadalmak Magyarországon*. Agroinform Kiadóház, Budapest.
- Bori I. – Masát Á. (2008): *A mai magyar társadalom*. L'Harmattan Kft., Budapest.
- Bóhm A. (1999): *A XX. századi magyar társadalom*. Korona K., Budapest.
- Bóhm A. (2003): *Az ezredvég magyar társadalma*. Rejtjel, Budapest.
- Ferge Zs. (2005): *Ellenálló egyenlőtlenségek*. ELTE TáTK Szociális Munka és Szociálpolitikai Tanszék. Budapest.
- Hankiss E. (2009): *Csapdák és egerek. Magyarország 2009-ben és tovább*. Manager könyvkiadó – Médavilág, Budapest.
- Kovács I. (szerk.) (2006): *Társadalmi metszetek*. Nagyvilág, Budapest.
- Kovács I. (2010): *A mai magyar társadalom szerkezete és érdekviszonyai*. Politikátörténeti Alapítvány és Politikátörténeti Intézet, Budapest.
- Valuch T. (szerk.) (2004): *Magyar társadalomtörténeti olvasókönyv 1944-től napjainkig*. Osiris, Budapest.
- Virág T. (2010): *Kirekesztve. Falusi gettók az ország peremén*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Tantárgy felelőse: Dr. Nárαι Márta PhD. egyetemi docens

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k):

Tantárgy neve: Közösségek megismerése	Kreditszáma: 4
A tanóra típusa: szeminárium	
A számonkérés módja: folyamatos	
A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): 1.	
Tantárgy funkciója és leírása	
A tantárgy funkciója: A hallgatók konkrét feladatokon keresztül megismerik a közösségek formáit és megismerési módszereit	
Témák:	
1. A közösségek formái és sajátosságai: helyi közösségek (szomszédságok) és közösségi szerveződések	
2. A helyi közösségek strukturálódása:	
a. földrajzi elhelyezkedés és térbeli elrendeződés	
b. demográfiai jellemzők	
c. a helyi társadalom centruma és perifériája: gazdasági kapcsolatok, hatalmi tagozódás	
d. társas támogató rendszerek	
e. a helyi intézmények és igénybevevők	
f. politikai tagolódás	
g. a helyi kultúra és értékrend	

3. Társadalmi csoportok szerveződése
  - a. közös érdekek és célok
  - b. a tagság sajátosságai és tagozódása
  - c. tevékenységrendszer és hozzáférés
  - d. csoportkultúra
4. A közösség megismerésének módszerei:
  - a. megfigyelés
  - b. tapasztalatok és a helyi emlékezet történetei
  - c. statisztikai adatok értelmezése
  - d. dokumentumelemzés
  - e. interjú
  - f. esettanulmány

A kurzus a hallgatók szakmai-foglalkozási háttérének és tanulási szükségleteinek feltárásával kezdődik, majd feladatokon keresztül ismerkednek a kvalitatív feltárási módszerekkel. Ha többen jönnek ugyanarról a településről vagy ugyanabból a szervezetből, dolgozhatnak csoportban. A csoportmunka előnye lehet, hogy már a képzés ezen kezdeti pontján ismerkedhetnek az interprofesszionális munka közvetlen gyakorlatával. Amennyiben erre nincs módjuk, az egyes hallgatói prezentációkra történő, tanulótársaktól származó reflexiók során ismerkedhetnek a helyzetek értelmezési lehetőségeivel.

A kurzus a bevezető, a tárgyat és a munkamódokat bemutató, valamint a hallgatók tanulási szükségleteit feltáró alkalom után a hallgató saját gyakorlati területének az egyes közösség-megismerési módokat alkalmazó feltárással folytatódik. Az egyes munkákat a hallgatók még a következő kontaktalkalom előtt elküldik a tantárgy oktatójának, aki személyes visszajelzést ad, illetve kiválasztja azt a két-három munkát, amelyeknek bemutatását kéri a szemináriumi alkalmon a közös megvitatás kiindulópontjaként.

Fejlesztendő kompetenciák

Értékek és attitűdök:

- közösségi elköteleződés, felelősségvállalás
- a másság tisztelete, tanulási lehetőségként való értelmezése
- az azonosságok és különbözőségek elválasztása
- a saját és a másik értékrendjének azonosítása, helyzethez kapcsolása, megértése és pozitív értékelése

Ismeretek:

- különböző értelmezési keretek felismerése, kategóriarendszerek azonosítása
- társadalmi struktúra alapfogalmai
- kvalitatív adatfelvétel módszerei

Készségek:

- kvalitatív adatok értelmezése
- reflexió megfigyelésekre és tapasztalatokra
- egy-egy téma leírása, bemutatása, álláspont formálása és bemutatása

Irodalom

Kozma J.– Csoba J. – Czibere I. (2004): Helyi társadalmak, kirekesztettség és szociális ellátások. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, (tanszéki honlapon)

Kozma J. és mts. (2010): Nyomorgó családok és szociális szolgáltatások. Budapest, SZMI (tanszéki honlapon)

Csoba J. (2009): „Akarnak-e dolgozni a munkanélküliek? A munkanélküliek munkavállalói képessége és munkavállalási hajlandósága. *Esély*, 2009. 5. 3-19..

Virág T.(2005): Az etnikai szegregáció változatai. In: Baranyi Béla (szerk.): *Roma szegregáció*

folymatok a csereháti és dél-baranyai kistérségekben. Budapest, Gondolat – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet, 84–132. .
http://www.mtaki.hu/docs/roma_szegregacios_folyamatok/roma_szegregacios_folyamatok_virag_tunde_az_etnikai_szegregacio_valtozatai_k.pdf

Craig, G. (2007): Community capacity-building: Something old, something new...? *Critical Social Policy*, 27:335.

Grant, Jill G. (2010): Embracing an Emerging Structure in Community Mental Health Services: Hope, Respect, and Affection. *Qualitative Social Work* 9:53.

Pyles, L. (2007): Community organizing for post-disaster social development: Locating social work. *International Social Work* 50:321

Madden, A. (2010): The Community Leadership and Place-shaping Roles of English Local Government: Synergy or Tension? *Public Policy and Administration* 25:175

Kerno, S. J. Jr. (2008): Limitation of Communities of Practice: A Consideration of Unresolved Issues and Difficulties in the Approach. *Journal of Leadership and Organizational Studies* 15:69

Fawcett, B. – Hanlon, M. (2009): The 'return to community': Challenges to human service professionals. *Journal of Sociology* 45:433

Tantárgy felelőse:

Dr. Kozma Judit PhD szociálpolitikus

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k): dr. Nárai Márta, tereptanárok

Tantárgy neve: Közösség- és szükségletfelmérés	Kreditszáma: 5
A tanóra típusa: szeminárium és terepgyakorlat	
A számonkérés módja: folyamatos	
A tantárgy tantervi helye: 1. félév	
Tantárgy funkciója és leírása	
<p>A stúdium és gyakorlat a képzés 1. félévében tanult ismeretek folyamatos felhasználását hivatott a gyakorlati oldalról, tapasztalati úton megerősíteni. Különösen a közösség értelmezését, a közösségek megismerésének módjait, a közösségfejlesztés eszközeit érintő elméleti tudásokat integrálja a gyakorlatban megvalósítható konkrét projekt-tervbe, amely természetesen a közösségi szükségletek megismerésén alapul. A kontaktórákat arra használja, hogy a szükségletek egyéni szintű értelmezésétől elindulva megcélozza a közösségi szükséglet megfogalmazását segítő legfontosabb problématerületeket a terephely célcsoportja tekintetében, ezt követően az adott területre vonatkozóan adekvát közösségi szükséglet-felmérési módokat választ ki a hallgatói csoportokkal, majd a megtervezett szükségletfelmérés magvalósítása után elemezni segíti a felmérés eredményeit úgy, hogy arra egy reálisan megvalósítható projekt-terv készülhessen. A terephelyen eltöltendő 40 óra magában foglalja a terepintézmény részletes megismerésén alapuló szükséglet-centrikus „célcsoport” meghatározást, a közösségi szükségletek megismerésének szempontjából adekvát projekt-téma kiválasztását, a szükségletekre releváns tervezési folyamatot, és a projekt-terv véglegesítését. Mindez szoros kontaktust feltételez a tereptanárokkal, az együttműködés elengedhetetlen feltétele a stúdiumnak.</p>	
Fejlesztendő kompetenciák	
<ul style="list-style-type: none"> • Szükségletorientált közösség-szervező és fejlesztő szemlélet kialakítása illetve 	

<p>megerősítése</p> <ul style="list-style-type: none"> • A közösségi szükségletek megismerésének gyakorlati alkalmazása • A megismert szükségletek rendszerszemléletű analíziséje • A közösségi szükségletekre alapozott projekt-terv kialakítása • Projektmunka készségeinek fejlesztése: kommunikáció, kooperáció, team-munka, együttműködés, konfliktus-kezelés, stb.
<p>Irodalom</p> <ul style="list-style-type: none"> - Célorientált projekt-tervezés. Németh László nyomán Peisser-Puli Edit. Oktatási segédanyag, tanszéki honlap- - Segédanyag a szakmai képességfejlesztés III. és Projekt I-II. stúdiumokhoz. Kóbor Krisztina. Oktatási segédanyag, tanszéki honlap - A szükséglet-meghatározás nemzetközi és hazai tapasztalatainak, az alkalmazott eszközök használhatóságának összefoglalása. Módszertani tanulmány. (Domokos Tamás, Fábán Róbert, Horváth Gergely Csaba, Márványkövi Ferenc, Mervó Barbara, Rácz József 2010). - http://www.modernizacio.hu - Gyerekek – szülők - közösségek. Módszertani ajánlások a gyerekekkel, a szülőkkel és a közösségekkel végzett munkához a Biztos Kezdet program munkatársai számára Módszertani kézikönyv III. kötet. Közösségek. (Benedek Gabriella, Csikós Judit, Gosztonyi Géza, Kovács Edit, Lökkös Attila 2009) - http://www.biztoskezdet.hu
<p>Tantárgy felelőse: Peisser-Puli Edit egyetemi adjunktus</p>
<p>Tantárgy oktatásába bevont oktató(k): tereptanárok</p>

<p>Tantárgy neve: Társadalmi felelősségvállalás</p>	<p>Kreditszáma: 4</p>
<p>A tanóra típusa: előadás és szeminárium</p>	
<p>A számonkérés módja: vizsga</p>	
<p>A tantárgy tantervi helye: 1. félév</p>	
<p>Tantárgy funkciója és leírása</p> <p>A tárgy célja a társadalmi felelősségvállalás elméleti és gyakorlati ismeretanyagának átadása, a különböző részvételi, szerepvállalási eszközöknek, technikáknak a megismertetése, illetve annak bemutatása, hogy milyen hatások befolyásolják az egyes társadalmi szereplők (egyének, civil szervezetek, gazdasági szereplők, önkormányzatok, egyéb intézmények) ez irányú aktivitását, illetve lehetőségeit.</p> <p>Feldolgozásra kerülő főbb témakörök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Civil társadalom fogalmának értelmezése - Politikai, társadalmi nyilvánosság - Társadalmi felelősségvállalás értelmezése - Piaci szereplők társadalmi vállalása - Társadalmi részvétel; közösségi részvétel, passzív és aktív részvételi formák - Társadalmi részvétel lehetőségét befolyásoló tényezők, előfeltételei - Önkéntesség - Hazai és nemzetközi pozitív kezdeményezések (best practice-k) bemutatása 	

Fejlesztendő kompetenciák
<p>A tantárgy lehetőséget ad a szemléletformálásra, célja</p> <ul style="list-style-type: none"> – a közösségi elköteleződés és – a felelősségvállalás kialakítása; – a közösségi problémamegoldás, – a demokratikus részvétel igényének felébresztése; – a közösségi/társadalmi részvétel passzív és aktív formáinak, technikáinak elsajátítása.
Irodalom
<p>Anheier, H. K. – Glasius, M. – Kaldor, M. (szerk.) (2004) <i>Globális civil társadalom 1.</i> Typotex Elektronikus Kiadó Kft., Budapest.</p> <p>Czike K. – Kuti É.: <i>Önkéntesség, jótékonyosság, társadalmi integráció.</i> Nonprofit Kutatócsoport és Önkéntes Központ Alapítvány, Budapest.</p> <p>Habermas, J. (1993) <i>A társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása.</i> Századvég–Gondolat, Budapest.</p> <p>Horváth M. T.(2002) <i>Civil szerveződések szerepe a közszolgáltatásokban. – Helyi közszolgáltatások szervezése.</i> Dialog Campus Kiadó, Budapest–Pécs. 157–175.</p> <p>Kákai L. (2004a): <i>Önkormányzunk értetek, de nélkületek! Pártok és civil szervezetek a helyi társadalmakban.</i> Századvég Kiadó, Budapest.</p> <p>Pataki Gy.(2007): Bölcs „laikusok” – Társadalmi részvétei technikák a demokrácia szolgálatában. – <i>Civil Szemle.</i> 3. 144–156. o.</p> <p>Pósfay P. (2008): Együtt tervezve a közös jövőt... Esettanulmány. – <i>Parola,</i> 2. 3–7.</p>
Tantárgy felelőse: Dr. Nárαι Márta PhD. egyetemi docens
Tantárgy oktatásába bevont oktató(k): Dr Tóbiás László PhD mestertanár

Tantárgy neve: Gazdaság és közösség	Kreditszáma: 4
A tanóra típusa: gyakorlat / tréning	
A számonkérés módja: folyamatos	
A tantárgy tantervi helye: 1. félév	
Tantárgy funkciója és leírása	
<p>Azon makro- és mikrogazdasági környezet bemutatása zajlik a kurzus keretében, melyben a közösségfejlesztési folyamatok is zajlanak. A kurzus annyit igyekszik elérni, amennyit az időkeret lehetővé tesz. Így – tudatában annak, hogy számtalanul léteznek közgazdasági tantárgyak a felsőoktatásban, melyek minden hallgató számára elérhetők – a kurzus speciálisan a gazdasági működés jellegzetességét tárja fel, a piaci logikát kívánja megértetni és éreztetni.</p> <p>A kurzus funkciója elsősorban az attitűdformálás, a beépített tréningelemek által saját élményekre alapozva. Fontos, hogy a hallgatók önálló gondolatokat tudjanak megfogalmazni (leginkább önmaguk</p>	

számára) azon szektorral kapcsolatban, mely a társadalmi működés, az intézményrendszer számára az erőforrásokat előállítja.
Lényeges, hogy a hallgatók az üzleti szektorra mint a társadalmi működés részére tekintsenek, kevesebb értékelő és több megértő attitűddel. Lényeges, hogy annak működési logikáját össze tudják vetni a non-profit, valamint az állami és önkormányzati fenntartású szervezetekével.
Fejlesztendő kompetenciák
<ol style="list-style-type: none"> 1. gazdasági és szervezeti jelenségek – a hallgató által a korábbiakban megszokottól – eltérő perspektívából való szemlélésének képessége 2. a vállalkozások és az üzleti világgal szembeni attitűd formálása 3. továbbgondolkodás
Kötelező irodalom:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Epping, Randy Charles (2001): <i>Beginner's Guide to the World Economy</i>. Vintage 256 pp. 2. Fried, Jason – HANSSON, David Heinemeier (2010): <i>ReWork</i>. Crown Business 288 pp. 3. Kiyosaki, Robert T. (2000): <i>CASHFLOW négyszög</i>. Bagolyvár Kiadó, Budapest. Ligeti György (2007) <i>CSR. Vállalati felelősségvállalás</i> . Kurt Lewin Alapítvány, Budapest, 232 pp.
Tantárgy felelőse: dr. Ligeti György PhD, egyetemi docens (lgy@humanrobot.biz) +36.30.212.5426
Tantárgy oktatásába bevont oktató(k): ----

Tantárgy neve: Konfliktuskezelés	Kreditszáma: 4
A tanóra típusa: gyakorlat / tréning	
A számonkérés módja: folyamatos	
A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): 1. félév	
Tantárgy funkciója és leírása	
A tréning az alapvető ismeretek és szemlélet nyújtása mellett, új konfliktuskezelő képességek kialakítására koncentrál, amelyet a hallgatók saját megélt szakmai tapasztalatainak feldolgozásával tesz hitelessé. A tréning során alkalmazott módszerek elősegítik a szakmai biztonság átélését, ezzel együtt a kiégés veszélyét is csökkenthetik.	
<p>A konfliktus értelmezése; a konfliktust a kiváltó okok, a konfliktus forrásai, funkciójának elemzése, a konfliktus fajtái. Személyes viszony a konfliktushoz.</p> <p>Konfliktuskezelési stratégiák (kérdőív) egyéni alkalmazási gyakoriságának mérése. A tudatosan vállalt stratégiájának kialakításához segítségadás. A Thomas- Killman modell értelmezése. A nyertes vesztes játszmák elemzése. A rejtett konfliktusok felismerése.</p> <p>A konfliktus lényege, a megoldó kör. A konfliktusmegoldást elősegítő és akadályozó tényezők áttekintése. A konstruktív és destruktív konfliktusok megoldási lehetőségei.</p> <p>Empátiafejlesztő, energetizáló, együttműködési gyakorlatok.</p> <p>A tárgyalások fajtái: pozíció és érdekalapú tárgyalások, alkalmazási feltételei, esetek elemzése.</p> <p>Jártaság a különböző tárgyalási stílusok felismerésében és alkalmazásában (asszertív, agresszív,</p>	

<p>szubmisszív). Az asszertivitás (kérdőív) mérése, illetve megjelenési módjai a napi gyakorlatban. Szerepjáték.</p> <p>A mediáció (közvetítés), mint az erőszakmentes konfliktusmegoldás egyik módszere.</p> <p>A hallgatók korábbi konfliktusmegoldásainak empátia laborban történő bemutatása, illetve egyes esetek csoport előtti feldolgozása (pszichodramatikus módszer).</p> <p>A tranzakció-analízis alapjai, TA személyes profil (kérdőív). A konfliktusok megoldásakor jelentkező veszteség érzésének, csalódottság okainak keresése, értékelése, elemzése TA módszerével. A dráma Δ-e felismerése, átalakítása nyertes Δ-é. Demonstráció, egyéni eset feldolgozása.</p>
<p>Fejlesztendő kompetenciák</p>
<p>Az interprofesszionális együttműködés során adódó problémahelyzetek felismerése, annak a szemléletnek a képviselete, hogy a konfliktusokat többségében minden résztvevő fél megelégedtségével lehet lezárni. A problémahelyzetek értékelése és a konfliktushoz való viszonyulásában történő szempontváltás képességének kialakulása. A nyílt és hiteles kommunikáció, továbbá az asszertív tárgyalási stílus alkalmazásának képessége. Egy elég jó megoldás kialakításához együttműködésen és kölcsönösségen alapuló, konstruktív és kreatív hozzájárulás. Tevékenységének jellemzője legyen az empátiás megközelítés, szociális érzékenység.</p>
<p>Irodalom</p> <p>Berne, E. (1984): <i>Emberi játszmák</i> Gondolat Budapest</p> <p>Berne, E. (1997): <i>Sorskönyv</i> Háttér Kiadó Budapest</p> <p>Bakacsi Gy(2001): <i>Szervezeti magatartás és vezetés</i>, 261-267. KJK – Kerszöv</p> <p>Csepeli Gy.(1998): <i>Szociálpszichológia</i>, Osiris, Budapest</p> <p>Csepeli Gy: <i>Szervezkedő ember</i>. Oziris</p> <p>Strasser, F.- Randolph, P. (2008): <i>Mediáció</i> A konfliktusmegoldások lélektani aspektusai Nyitott Könyvműhely Budapest</p>
<p>Tantárgy felelőse: Dr. Tóth Edit PhD főiskolai docens</p>
<p>Tantárgy oktatásába bevont oktató(k):</p>

<p>Tantárgy neve: Közösségfejlesztés eszközei</p>	<p>Kreditszáma: 4</p>
<p>A tanóra típusa: szeminárium</p>	
<p>A számonkérés módja: vizsga</p>	
<p>A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): 1. félév</p>	
<p>Tantárgy funkciója és leírása</p>	
<p>A közösségfejlesztés eszközeit a Pierre Bourdieu által definiált gazdasági, kulturális és társadalmi tőkék fejlesztésére használható közösségi eszközökre, ezeknek mint erőforrásoknak a menedzsmentjére értelmezzük.</p> <p>A gazdasági tőkék tekintetében a közösségfejlesztés céljaira való forrásteremtés eszközeivel foglalkozunk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - adománygyűjtés, - pályázatírás, továbbá 	

a meglévő erőforrásokkal való gazdálkodással foglalkozunk
A kulturális tőkék dimenziójában a közösségfejlesztési folyamaton belül megvalósuló képzési, felkészítési, támogatási tevékenységekkel, a közösség tudásbázisának külső forrásokból való gyarapításának lehetőségeivel, a közösségen kívül szerzett tudások integrálásával foglalkozunk.
A társadalmi tőkék dimenziójában egyrészt a közösség belső strukturálódásával, formalizálódásával, ezek támogatásával, másrészt a közösség külső kapcsolatai építésének támogatásával foglalkozunk, ideértve a tájékoztatási tevékenységet is.
A tantárgy célja elméleti áttekintés, a témák gyakorlati feldolgozása a Közösségfejlesztés tantárgyban történik a következő félévben.

Fejlesztendő kompetenciák

Önálló információgyűjtés és –feldolgozás
Holisztikus gondolkodás
Rendszerszemléletű gondolkodás
Konstrukciós képesség

Irodalom

Lakatos K. A képessé tétel folyamata. Az érdekvényesítés esélyeinek növelése a szociális és közösségi munkában. Budapest, 2009, Közösségfejlesztők Egyesülete
Limbos, E. (1985): Kulturális és szabadidős csoportok animálása. Budapest, Népművelési Intézet,
Perlman, R. - Gurin, A. (1993): Közösségszervezés és társadalmi tervezés. Közösségfejlesztők Egyesülete, Budapest, 1993
Robert D. Putnam: A prosperáló közösség. A társadalmi tőke és a közélet
http://www.pafi.hu/Kozossegi_Adattar/DOKUMENT.Nsf/329cd37724344b06c12568a9006c35fd/59d8d1cd6821e99cc1256dd7003464b1?OpenDocument
Tóbiás László (1998): Együttműködési lehetőségek civil szervezetek és a helyi önkormányzatok között, Budapest, 1998, Hálózat a Demokráciáért
Varga A. T.- Vercseg I. (1998): Közösségfejlesztés. Budapest, 1998, Magyar Művelődési Intézet
Vercseg Ilona (szerk.): Gyakorlati útmutató közösségi munkásoknak – Fejezetek a közösségi munkáról a kézikönyvből. Budapest, 2005, Közösségfejlesztők Egyesülete

Tantárgy felelőse: Dr. Tóbiás László

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k):

Tantárgy neve: Helyi társadalom – politika - regionalitás	Kreditszáma: 4
A tanóra típusa: szeminárium	
A számonkérés módja: vizsga	
A tantárgy tantervi helye: 2. félév	
Tantárgy funkciója és leírása	
A Helyi társadalom – politika – regionalitás stúdium funkciója a leendő közösségfejlesztő, közösségfejlesztő szakemberek megismertetése a közösségi szükségletek, problémák térbeliségének	

<p>szerepével, a közösségek bizonyos terekhez való kapcsolatával, a beavatkozások és akciótervek térségi szemléletével. A regionális (várhatóan nagytérségi), a kistérségi és a települési terek valamint azok közösségfelfogása, a térbeli viszonylatban közösségként megfogalmazható „célcsoportok”, és a politika által „meghatározott” közösségek lehatárolása alapvető célkitűzés. A „hely” különböző szintjeinek értelmezése, a helyi társadalom és a közösség párhuzama, a közösségfejlesztés rurális és urbánus lehetőségei szintén a stúdium feladata, konkrét közösségfejlesztő programok megismerésén keresztül. Alapvetően épít a tantárgy az 1. félév elméleti és gyakorlati stúdiumaira, kivétel nélkül mindegyikre, de különösen a Közösség- és szükségletfelmérésre és párhuzamosan halad főként a „Közösségfejlesztés metodikája” című tantárggyal, amely általában tárgyalja a metodikai ismereteket. Ennek az általánosabb felfogásnak bizonyos speciális, a térbeliséghez kötődő specialitásait erősíti fel a kurzus: a tér által meghatározott közösséggel a középpontban. A vizsga gyakorlatorientált, egy adott térbeli közösség kialakításának vagy fejlesztésének elemzése formájában, vagy a képzés leghangsúlyosabb gyakorlata keretében - Közösségfejlesztés (projekt keretben, megvalósítás, értékelés) - megtapasztalt tudások és ismeretek integrációjával.</p>
<p>Fejlesztendő kompetenciák</p> <ul style="list-style-type: none"> • Térségi szemlélet • A helyi társadalom megismeréséhez szükséges eszközök és módszerek használata • A közösségfejlesztés kompetenciáinak speciálisan „vidéki” és „városi” jellemzői
<p>Irodalom</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bugovics Z. (2004): Helyi társadalom és területi identitás (1). Comitatus 2004. szeptember, 5-19.o. • Lengyel I. - Rechnitzer J. (2004): Regionális gazdaságtan. Dialóg Campus Kiadó. 26-52; 54-66; 249-268; 269-300.o. • Böhm A. (2002): Lokális és regionális identitás. Comitatus 2002. április, 29-33.ps. • Hodosán R. (2006): Elesetten. Négy kistelepülés szociálisan rászoruló lakóiról. Kapocs 2006. február, 54-64.o.
<p>Tantárgy felelőse: Peisser-Puli Edit egyetemi adjunktus</p>
<p>Tantárgy oktatásába bevont oktató(k): -</p>

<p>Tantárgy neve: Közösségfejlesztés metodikája</p>	<p>Kreditszáma: 4</p>
<p>A tanóra típusa: szeminárium</p>	
<p>A számonkérés módja: folyamatos</p>	
<p>A tantárgy tantervi helye: 2. félév</p>	
<p>Tantárgy funkciója és leírása</p>	
<p>A tantárgy keretében a hallgatók gyakorlati feladatokon keresztül megismerik a közösségi munka különböző módszereit</p>	
<p>Témák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kiindulási pont: azok a szükségletek, illetve problémák, amelyeket a hallgatók az általuk képviselt közösségben az előző félév során, a szükségletfelméréssel foglalkozó kurzus során azonosítottak. • Prioritási sorrend kialakítása az azonosított szükségletek/problémák között, az elsődlegesként kiválasztott szükséglet/probléma bemutatása, a mellette és ellene szóló érvek vitája • Módszerek, amelyekkel az azonosított szükségletek, illetve problémák kielégíthetők, illetve 	

megoldhatók/enyhíthetők: informálás (PR), forrásfejlesztés, döntéshozó csoport (bizottság) alakítása, szolgáltatásfejlesztési program kidolgozása, közösségi akciók – jó gyakorlatok gyűjtése, alternatívák kidolgozása és bemutatása

- A közösségek megerősítésének (empowerment) eszközei: tulajdon vagy tevékenység átalakítása, az állampolgárok bevonása a döntéshozásba, elektronikus részvétel, költségvetés tervezése az érintettek részvételével, petíciók, panasztétel

A tantárgy az előző félévben zajlott szükségletfeltárás kurzus eredményeire épít, és előkészíti a félév második felében következő projektmunkát és a záródolgozat elkészítését. A munka a hallgatók öntevékenységre épít, a közösségi munka módszereit, amelyekkel a hallgatók által azonosított szükséglet/probléma kielégíthető/kezelhető, a hallgatók maguk keresik meg jó gyakorlatok gyűjtésén keresztül. Maguk azonosítják azokat a kompetenciákat is, amelyekre szükségük van a feladat végrehajtásához.

Fejlesztendő kompetenciák

Értékek és attitűdök:

- közösségi elköteleződés, felelősségvállalás
- demokratikus részvétel, hatalommegosztás
- innováció

Ismeretek:

- a közösségfejlesztés és közösségi tervezés módszerei
- közösségi problémamegoldás

Készségek:

- adatelemzés és értelmezés
- problémamegoldás
- vitatkozás, saját álláspont megformálása és bemutatása, különböző nézőpontok, értelmezési keretek felhasználása a probléma-megoldási stratégia kidolgozásában
- internetes adatgyűjtés
- részvétel döntéshozó csoportokban végzett munkában

Irodalom

Nizák P. – Péterfi F.: A közösségi részvétel – társadalmi és hatalmi beágyazottság.

<http://www.nosza.hu/nizak-peterfi.dbk.pdf>

Peták P: Miért éppen Istenkút? (film)

W.W. Biddle – L.J. Biddle: Falusi esettanulmány. In: Gosztnyi Géza (szerk.): Községi szociális munka. A szociális munka elmélete és gyakorlata 3. kötet, 258-279.

Uők.: Városi esettanulmány. Ugyanott, 280-298.

Pratchette, L. et al. (2009): Empowering communities to influence local decision making. Evidence-based lessons for policy makers and practitioners. Department for Communities and Local Government,

Tantárgy felelőse: dr. Kozma Judit PhD, szociálpolitikus

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k): dr. Budai István, dr. Tóbiás László

Tantárgy neve: Interprofesszionális közösségekben és a civil tevékenységben	Kreditszáma: 4
A tanóra típusa: szeminárium	
A számonkérés módja: vizsga	
A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): 2	
Tantárgy funkciója és leírása	
<p>Felvázolni, értelmezni és elemezni az interprofesszionális (IP) együttműködés lényegét, feltételeit, a közösségi és a szociális munkában való relevanciáit, előnyeit, nehézségeit, lehetőségeit, ezzel ösztönözni a hallgatókat a különböző szintű együttműködések kialakítására, fejlesztésére, kiteljesítésére. A hallgatók a szakmaközi együttműködés fejlesztéséhez kapnak segítséget, továbbá olyan, a gyakorlatban kipróbált módszereket ismerhetnek meg, melyek alkalmazásával növelhetik tevékenységük hatékonyságát, fejleszthetik szakmaközi tudásukat, kompetenciájukat, készségeiket és szemléletüket a közösségekkel és a közösségekben folytatott tevékenységük gyakorlatához. A tantárgy háttérrel biztosít a kurzus során folytatandó terepgyakorlatokhoz és a záródolgozat elkészítéséhez</p> <p>Főbb témák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az IP együttműködés indokoltsága a posztmodern korban, globális világban • Az IP együttműködés előzményei külföldön és idehaza • Az IP értelmezési keretei • Az IP együttműködés alapfeltételeinek biztosítása • Az IP együttműködés lehetőségei • Az IP előnyei, hasznosíthatósága és nehézségei • Az IP szellemben folytatott tevékenység metodikai kérdései 	
Fejlesztendő kompetenciák:	
<ul style="list-style-type: none"> • Képesé válik az emberek közötti interakciókat közösségben összefüggésbe hozni és ezek multidimenzionális perspektívából nézve leírni és elemezni • Képesé válik team-ben, csoportban, szervezetben és hálózatban dolgozni, valamint más partnerekkel társulni a szervezetek IP hálózatában • Képesé válik eligazítani a közösség tagjait a közösségi-szociális szervezetek, szolgáltatások és intézkedések hálójában 	
Irodalom	
<ul style="list-style-type: none"> • Budai I. (2009): Az interprofesszionális együttműködés és a szociális munka. <i>Esély</i> 5. 83-114. • Bányai E. (2003): A családokat támogató szolgáltatások integrációja. <i>Esély</i>, 5. 15-26. • Galambos G. és társai (2003): Emberi jogok a gyermek pszichiátriában. <i>Család, gyermek, ifjúság</i>, 6. • Somorjai I. és társai (szerk.) (2001): <i>Amivel még nem számolunk - Szakmaközi együttműködés és szociális munka</i> (SZIF - Kávé Kiadó, Budapest – Győr) 	

Tantárgy felelőse: Dr. Budai István PhD, főiskolai tanár

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k): Ráczné Németh Teodóra szociálpolitikus

Tantárgy neve: Munkaerőpiac és szociális dimenziói	Kreditszáma: 4
A tanóra típusa: szeminárium	
A számonkérés módja: folyamatos	
A tantárgy tantervi helye: 2. félév	
Tantárgy funkciója és leírása	
<p>A kurzus célja, hogy a hallgatók korábbi, munkaerőpiacról, munkanélküliségről szerzett tudására alapozva bemutassa és rendszerezze azokat az ismereteket és módszereket, amelyek a munkanélküli vagy a munkanélküliség által veszélyeztetett egyének és csoportok körében végzett munkát jellemzik. Cél, hogy a hallgatók, olyan ismeretekhez jussanak, mely segítségével hatékonyabban tudnak segítséget nyújtani munkanélküli, különösen tartós munkanélküli klienseiknek. Ismerkedjenek meg a foglalkoztatásra irányuló jogviszonyok tartalmával, valamint a munkanélküliség kezelésével kapcsolatos állami feladatokkal. Legyenek tisztában a munkaerő-piaci programok és humán szolgáltatások rendszerével. Legyenek képesek az alapvető munkajogi, foglalkoztatáspolitikai ismeretek birtokában a vele ügyfélként kapcsolatba kerülőknek segítséget nyújtani. Felkészítést kapnak a foglalkoztatás- munkanélküliség világában végzett munka folytatására, a munkanélküliségből kivezető utak kialakítására, tervezésére. Megismerkednek az Állami Foglalkoztatási Szolgálat tevékenységéhez kötődő olyan kompetenciákkal, melyek a szociális környezetből adódóan vagy megváltozott munkaképesség miatt a munkaerőpiacon nehezen érvényesülő emberek támogatását, felkészítését célozza - annak érdekében, hogy képességeiket és lehetőségeiket felmérve, kereső tevékenységet folytathassanak. Ennek keretében elengedhetetlen az alapfogalmak megismerése, helyes használata. A munkaügyi központokban számos szolgáltatás nyújtanak - úgy a Decentralizált Foglalkoztatási Alap, mint EU-s források felhasználásával - melyek személyre szabott előkészítő tevékenységek után (pl. mentori szolgálat, foglalkoztatási tanácsadás, foglalkozási rehabilitáció...) igénybe vehetőek a munkába állás elősegítése céljából. Az „ügyfelek” mellett a munkáltatók felkészítése is elengedhetetlen. Az állam törvényileg biztosítja, hogy a foglalkoztatók ösztönözve legyenek a megváltozott munkaképességgel élők foglalkoztatásában, emellett a munkáltatók, a leendő munkatársak is felkészítése is szükséges – erre jó példákat találni pl. Németországban, Svédországban – ezeket megismerve a cégek fogadókészsége tovább növelhető</p>	
Fejlesztendő kompetenciák	
<p>Az IP közösségi munka tevékenységéhez szükséges, foglalkoztatáspolitikai, munkajogi ismeretek bővítése. A hallgató váljon képessé közösségi munkaerő-piaci projektek kidolgozására és annak kompetens végrehajtására. Legyen képes az információgyűjtésben, a problémák felismerésében és tisztázásában. Munkaerő-piaci segítő kompetenciák kialakításával váljon képessé egyénre szabott szolgáltatások nyújtására. a hátránykezelés korszerű szemléletének megismerésére és alkalmazására. A hallgató a megszerzett ismeretek birtokában keresse az újszerű innovatív, speciális megoldásokat: tanácsadás, komplex rehabilitáció, aktív munkaerő-piaci programok, azok alkalmazása. A hallgató tudjon a különböző társintézményekkel, érdekképviseleti, civil szervezetekkel együttműködni, legyen képes a különböző intézmények gyakorlatának rutinjának befolyásolására.</p>	
Irodalom	

Tóthné Sikora G. (2002): Munkaerőpiaci ismeretek Oktatási segédlet
 Benedek L. (1996): Tanácsadás munkanélkülieknek Kézikönyv a szociális munka gyakorlatához, Budapest.
 Foglalkoztatási rehabilitáció - Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány
 Frey M. (1997.): Munkahelyteremtés a munkaerőpiac fő áramlatán kívül, Bp.
 Gyekiczky T. (szerk.) (1990): Munkanélküliség: Megoldások és terápiaiak. Kossuth Könyvkiadó, Bp.
 Bagó J. (2000): A hazai foglalkoztatáspolitikát közelítése az európai normákhoz, *Esély* 3.

Jogsabályok
 1991. évi IV. tv. Ft.
 6/1996 (VII. 16.) MüM r.
 30/2000 (IX. 15) GM. r.
 Munka törvénykönyve hatályos szövege

Tantárgy felelőse: Mészárosné Németh Livia, Török Zoltán

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k): A munkaügyi központ rehabilitációs főosztályának munkatársai

Tantárgy neve: Épített és szociális környezet	Kreditszáma: 4
A tanóra típusa: előadás és szeminárium	
A számonkérés módja: folyamatos	
A tantárgy tantervi helye: 2. félév	
Tantárgy funkciója és leírása	
<p>A hazai idős népesség 2%-a él szociális intézményekben. Az engedélyezett férőhelyek száma összesen 50.000 körüli férőhelyet jelent – beleértve az időskorúak bentlakásos, és átmeneti elhelyezést nyújtó intézményeit. A férőhely kihasználtság 96,3%-os és a lakók mintegy 8%-a 65 év alatti. Magyarországon közel 700 intézmény biztosít átmeneti vagy tartós bentlakásos elhelyezést időskorúak számára. Ebből az időskorúak tartós bentlakásos ellátását 40047 férőhelyen biztosították 2009. évben. A magyarországi intézmények döntő többsége önkormányzati fenntartásban működik, emellett jelen vannak az egyházi, nonprofit és vállalkozási jellegű intézmények is, ez utóbbiak száma a rendszerváltást követően növekvő tendenciát mutat. Megelevő intézményeink vegyes profilúak, az időssekkel együtt megtalálhatók a szenvedélybetegek, pszichiátriai betegek. Az intézmények többsége nagyméretű, a kisebb, családiasabb otthonok elsősorban a vállalkozási, egyházi és nonprofit szférában fordulnak elő. A technikai felszereltség általában elmarad az európai normától, az ápolási – gondozási tevékenységek fizikailag aránytalanul nagy terhet rónak a dolgozókra. Az intézmények szolgáltatási lehetőségei különbözőek, néha korlátozottak, ami azt jelenti, hogy az alapfeladaton túli szolgáltatások körében mutatkozik jelentős eltérés.</p> <p>A tantárgy az alábbi témaköröket dolgozza fel:</p> <p>I. Minőségi elhelyezéshez való jog: biztonságos és esztétikus környezet, megfelelő tárgyi feltételek Otthonos és biztonságos környezet: Az intézmény külső és belső környezete, egyéni és közösségi életterei megteremtik az ellátottak emberi méltóságát tiszteletben tartó ápolási-gondozási és aktivitási tevékenységek, valamint a családi, helyi közösségi és társadalmi kapcsolatok ápolásának lehetőségét.</p> <p>II. Minőségi szolgáltatáshoz való jog: belépés, igényfelmérés, ápolás-gondozás, mentálhigiénés</p>	

támogatás és egészségügyi ellátás

Életminőség: Az intézmény az idősök számára olyan életkörülményeket biztosít, amelyek egyéni állapotuk, készségeik és képességeik szintjére, valamint személyi szükségleteikre szabott, hogy ennek révén az életminőségük megfelelő színvonalon, illetve a korábbi szinten fenntartható legyen az intézményi élet során.

Testi és lelki jóllét: A bentlakásos intézményben élő idősöknek az intézmény szükségleteiknek megfelelő gondozást, magas színvonalú ápolást biztosít, támogatja lelki egészségük megőrzését, aktivitásuk és társas kapcsolataik fenntartását, gondoskodik arról, hogy életük utolsó szakaszát is emberi méltóságuk megőrzésével éljék meg.

III. Minőségi szolgáltatáshoz való jog: minőségi humánerőforrás

Kompetens munkatársak: Az idős bentlakásos intézményben szakmai munkát végzők – szociális gondozók, ápolók, szociális munkások, mentálhigiénészek, foglalkoztatás szervezők, gyógytornászok, stb. – megszerzett szaktudásukat, a tudásszintek szerinti ismereteiket folyamatosan frissítik, törekszenek új módszerek elsajátítására, a szakmai személyiségük karbantartására, fejlesztésére, védelmére.

IV. Autonómia, magánélet, magánmeggyőződések tisztelete

Az idősök intézményi ellátása értékeken alapuló, személy-központú gondoskodás. A pozitív szemléletű szolgáltatási filozófia fókuszában az idős ember áll.

Legfőbb cél, hogy az idős ellátott az intézményben töltött életszakasza során a korábbiakban is megszokott függetlenséget, önállóságot élvezhesse, mindezt úgy, hogy biztonságban érezhesse magát, igényeinek megfelelően találja meg azt a komfortos és esztétikus közeget, ahol társas- vagy családi kapcsolatait ápolhatja, vagy éppen egyéni szükségleteit kielégítheti.

V. Idősök saját otthonukban történő ellátása, ápolása, gondozása.

Épített környezet, tárgyi és személyi feltételek. Lehetőségek és problémák.

Fejlesztendő kompetenciák

- képes legyen a hallgató az elvárható környezeti feltételeknek a meghatározására, amelyek nélkülözhetetlenek az idős emberek szakszerű gondozásához
- képessé váljanak tevékenységük során felismerni és figyelembe venni az ellátotti csoportok igényeit, elvárásait, alapvető emberi jogait
- együttműködési készség
- az adott közösség igényeinek felmérése, értékelése
- az idős korosztály szükségleteinek megértése
- az idősök lakhatási feltételeihez kapcsolódó minimális elvárások megértése
- hatékony szakmaközi / szektorközi kommunikáció
- a szolgáltatások nyújtása során az idős ember méltóságának, autonómiájának és személyes integritásának tiszteletben tartása

Irodalom

BAGYINSZKI Z-NÉ – KOVÁCS I. – PÉNTEK B. (2004): Idősök szociális ellátása. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest.

BALOGH E. (2004): A szociális ellátórendszer működéséről, kihívásairól. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest.

SZÉMAN ZS. – POTTYONDY P. (2006): Idősök otthon – Megszokott környezetben, nagyobb biztonságban. Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület.

SZOKOLI E. (2008): Szabadság, biztonság, minőség: bentlakásos intézményi elhelyezés, idősök otthonai Ausztriában. Kreatív Ausztria – Háló. XIV. évf. 9.

Wel_Hops (2007): Ajánlások az idős emberek számára kialakítandó otthonok tervezéséhez. Az

otthonok kialakítása és rekonstrukciója minden korosztály számára, az idős emberek szükségleteinek figyelembe vételével. www.welhops.net
Tantárgy felelőse: Panker Mihály EESZI igazgató
Tantárgy oktatásába bevont oktató(k): ---

Tantárgy neve: Egészséges életmód szociális dimenziói	Kreditszáma: 4
A tanóra típusa: előadás és szeminárium	
A számonkérés módja: folyamatos	
A tantárgy tantervi helye: 2. félév	
Tantárgy funkciója és leírása	
<p>A napjainkban lezajló társadalmi, demográfiai változások indokoltá teszik az egészséges életmód jelentőségének hangsúlyozását. Alapvető fontosságú, hogy az egyének meg tudják őrizni függetlenségüket, és minél tovább aktív és minőségi életet tudjanak élni. Elérendő cél, hogy mindannyian teljes élettartamunk alatt a fizikai, szociális és mentális „jóllét” (well-being) állapotában legyünk, és a társadalom életében szükségleteinknek, kívánságainknak és teljesítő képességünknek megfelelően vehessünk részt.</p> <p>A tantárgy célja, hogy a résztvevők holisztikus szemléletű megközelítésben szerezzenek ismereteket az életminőség javításának lehetőségeiről és az öngondoskodás képességének fejlesztéséről. Ennek keretében 3 pillér mentén dolgozzuk fel az egészséges életmód témakörét. A feldolgozás során a prevencióra helyezük a hangsúlyt. A fizikai tényezők során az egészség fogalom meghatározásának keretében az aktivitás jelentőségéről, a helyes táplálkozásról és a betegségekhez való viszonyunkról esik szó. A mentális tényezők két nagy témakörben kerülnek feldolgozásra: egyrészt a lelki egészség, annak védelme, a kiegyensúlyozott életvitel jelentősége, másrészt a káros szenvedélyektől mentes életmód kialakításának elősegítése játssza a meghatározó szerepet. A harmadik pillér nem választható el az előző kettőtől, a szociális tényezőket öleli fel. Ennek keretében a leendő szakemberek eszköztára bővül a társas kapcsolatok kialakítása, fenntartása, közösségek kohéziójának erősítése tekintetében az egészséges életmód témakörére vonatkozóan. Emellett a személyi autonómia és egyéni létbiztonság kérdését is hasonló hangsúllyal dolgozzuk fel.</p> <p>A téma feldolgozása a szociális ellátások középpontba állításával történik interprofesszionális szemlélettel, amely során a különböző szakterületekről érkező, eltérő tudásbázissal rendelkező szakemberek együttes munkával vesznek részt a tanulási folyamatban. Az egymástól való tanulás hatékonyan segíti az alább felsorolt kompetenciák, készségek fejlesztését.</p>	
Fejlesztendő kompetenciák	
<ul style="list-style-type: none"> - empátia és tolerancia - együttműködési készség - az adott közösség egészségi állapotának felmérése, értékelése - az egészséghez való viszony megértése, formálása - intézmények, szervezetek egészséges életmód formáló szerepének megismerése, értékelése - intézmények, szervezetek közötti kapcsolatok formálása az egészséges életmód formálása érdekében - hatékony szakmaközi / szektorközi kommunikáció - a helyi közösség aktív társadalmi részvételének szervezése az egészségtudatos magatartás kialakítása érdekében 	

<p>Irodalom</p> <p>Ewles-Ina Simnett, L. (1999): Egészségfejlesztés (Medicina Könyvkiadó Rt., Budapest</p> <p>Gerevich J. (szerk.) (1997): Közösségi mentálhigiéné, Budapest</p> <p>Lajkó K. (2010): A stressz-csökkentő viselkedés Budapest</p> <p>Korszerű piramisrendszerek az egészséges táplálkozáshoz és életmódváltáshoz, Medicina, Budapest, 2008.</p> <p>Egészségmegőrzés – Gyakorlati alapok, Medicina, Budapest, 1999.</p>
<p>Tantárgy felelőse:</p> <p>Ráczné Németh Teodóra szociálpolitikus</p>
<p>Tantárgy oktatásába bevont oktató(k): Kányai Róbert szociálpedagógus</p>

<p>Tantárgy neve: Gyermek és ifjúság a közösségekben</p>	<p>Kreditszáma: 4</p>
<p>A tanóra típusa: szeminárium</p>	
<p>A számonkérés módja: folyamatos</p>	
<p>A tantárgy tantervi helye: 2. félév</p>	
<p>Tantárgy funkciója és leírása</p>	
<p>A tantárgy célja, hogy a hallgatók közösségi és interprofesszionális szemléletben ismerjék meg a gyermekek és ifjúság témakörének, -védelmének rendszerét, valamint a kapcsolódó szolgáltatásokat.</p>	
<p>Főbb témakörök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gyermek és ifjúsági közösségek szerveződése (pszichológiai, szociológiai vonulatok) - a gyermek és ifjúsági közösségek szükségletei - ifjúsági kultúra - gyermekek és fiatalok a családban, családon belüli erőszak - a tér hatása a gyermek- és ifjúsági közösségekre - utcai közösségi munka fiatalokkal - iskolai közösségek – közösségi iskola, iskolai erőszak - gyermek és ifjúsági közösségekkel foglalkozó civil szervezetek tevékenysége - szervezetek és szolgáltatások a gyermekekkel és ifjúsággal végzett munka során - interprofesszionális együttműködési lehetőségek a gyermekvédelemben, a jelzőrendszer működése és fejlesztési lehetőségek - ifjúsági közösségek totális intézményekben (fiatalok és a büntetés-végrehajtás) - az ifjúsági közösségek hatása a drog- és alkoholfogyasztásra, és a dohányzásra, illetve vice versa - gyermekeket, fiatalokat érintő közösségfejlesztő programok - kortárssegítés - gyermek és ifjúsági közösségi programok nemzetközi viszonylatban. 	
<p>Fejlesztendő kompetenciák:</p>	

Alapos tájékozottság, hiteles kommunikáció, nagyfokú kreativitás a gyermekek és ifjúság témakörében, illetve a gyermekek és fiatalok felé. Pro-aktivitás, kezdeményező módon való fellépés a gyermek és ifjúsági közösségekben. Fejlesztő folyamatokban szakmai segítőként való közreműködés; az együttműködés készségének fejlesztése különböző szakmabeli szakemberekkel, szervezetekkel, önkormányzati, civil, vállalati és közösségi képviselőkkel, vezetőikkel.

Irodalom

- Aronson, E. (2009) *Columbine után, Az iskolai erőszak szociálpszichológiája* Ab Ovo, Budapest
- Bácskai, E. – Gerevich, J. (2000) *A kortárssegítés tanári kézikönyve* Vác, Egészséges Ifjúságért Alapítvány
- Groska, É. – Huszti, É. – Varga, M. (2007) *Édes és sós: receptek a helyi ifjúsági munkához* Közös Nevező Egyesület, Nyíregyháza
- Herczog, M. (2007) *Gyermekbántalmazás* Complex Kiadó Kft., Budapest
- Máté, Zs. – Személyácz, J. (2009) *Az iskolai szociális munka kézikönyve* Indit Közalapítvány, Pécs
- Varga, A. T. – Vercseg, I. (2001) *Közösségfejlesztés* Magyar Művelődési Intézet, Budapest

Tantárgy felelőse: Kóbor Krisztina egyetemi tanársegéd

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k):

Tantárgy neve: Települési (közösségi) mediáció	Kreditszáma: 4
A tanóra típusa: előadás	
A számonkérés módja: folyamatos	
A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): 2. félév	
Tantárgy funkciója és leírása	
<p>Valamennyien közösségekben élünk. De vajon mi határoz meg egy közösséget? Valóban „élnek-e” azok a közösségek, amelyekhez tartozunk? Milyen szabályok képzik alapjukat? Mi történik azokkal, akik e szabályokat megszegik? Milyen lehetőségünk van a közösségeken belüli szabályszegésekre közvetlenül választ adnunk, és hozzájárulnunk a felmerülő konfliktusok konstruktív kezelésére?</p> <p>A kurzus ilyen és ehhez hasonló kérdésekből kiindulva vizsgálja meg a közösségi konfliktuskezelés elméleti és gyakorlati szempontjait a következő témák kifejtésével:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mi is a közösség fogalma? (2) - Melyek az alternatív vitarendezés alapjai? (4) - Kik a települési közösségek szereplői, mik a szükségleteik és érdekeik? (4) - Melyek a települési közösségek lehetséges konfliktusforrásai? (2) 	

- Milyen konfliktuskezelési és egyéb beavatkozási módszerekre van lehetőség települési közösségekben? (4)
- Hogyan épül fel a települési közösségekben alkalmazható alternatív vitarendezési formák (mediáció, resztoratív gyakorlatok) elméleti háttere? (története, háttere, szemlélete, pszichológiája-dinamikája, jogi és intézményes háttere) (6)
- Hogyan épül fel a települési közösségekben alkalmazható alternatív vitarendezési formák (mediáció, resztoratív gyakorlatok) gyakorlata? (a különböző módszerek folyamata, szakaszai, a szükséges készségek, ismeretek) (8)

A kurzus – bár előadásként meghirdetett – végig interaktív, aktív egyéni és csoportmunkára épül, valamint számos szerepjátékra és film megtekintésére nyújt lehetőséget.

Fejlesztendő kompetenciák

Irodalom

Fellegi, B. (2009), *Út a megbékéléshez. A helyreállító igazságszolgáltatás intézményesülése Magyarországon*. Budapest: Napvilág Kiadó.

Hankiss Elemér: *Társadalmi csapdák*, Magvető 1983. (7-11., 11-75. oldal)

Lovas Zsuzsa- Herczog Mária: *Mediáció, avagy a fájdalommentes konfliktuskezelés*, Múzsák 1999.

Strasser, F. – Randolph, P. (2008): *Mediáció – A konfliktusmegoldás lélektani aspektusai*, Budapest: Nyitott Könyvműhely Kiadó.

Marshal B. ROSENBERG: *A szavak ablakok vagy falak – Erőszakmentes kommunikáció*, Agykontroll Kft, Bp., 2001

Tantárgy felelőse: Dr. Fellegi Borbála szociálpolitikus

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k): Benedek Gabriella

Tantárgy neve: Emberi és szociális jogok – Közösségi és civil tevékenység (diszkrimináció, kisebbségek)

Kreditszáma: 4

A tanóra típusa: előadás

A számonkérés módja: vizsga

A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): 2

Tantárgy funkciója és leírása

Az emberi és szociális jogoknak a hazai és a nemzetközi jogalkotásban - jogalkalmazásban a II. világháború utáni időszakban való erőteljes megjelenése azt mutatja, hogy a szociális problémák kezelésének létezik egy nem elhanyagolható jogi kontextusa. Mint második generációs jog a szociális jogok az egyes országok, illetve az Európai Unió jogalkotásában tölt be meghatározó szerepet. A tantárgy különösen nagy figyelmet kíván szentelni ezen jogok kibontakozásának a 20. század során, összevetve az első és harmadik generációs jogok természetével. Külön elemzi az Európai Gazdasági Közösség, az Európai Közösség és az Európai Unió jogalkotását. Ezen túlmenően az Európai Bíróság meghatározó jogeseteit, illetve az angolszász, a német és skandináv modell szociálpolitikájának fő

<p>jellemvonásait mutatja be.</p> <p>A szociális jogok szociális problémák megoldásában játszott szerepe több területen jelenik meg: a munkavállalás, az oktatás, alap-és szakképzés a szociális biztonság és társadalombiztosítási ellátások, a szociális védelem és a lakáspolitikai.</p> <p>A szociális jog természetének bemutatásán túl a tantárgy elemzi a hátrányos megkülönböztetés tilalmát és az egyenlő bánásmód elvének követelményét. Az előadás ezeknek a fogalmaknak az elemzésével rávilágít az esélyegyenlőség paradigmájának dilemmájára, a negatív és pozitív diszkrimináció kérdéseire. E tekintetben az Európai Unión belül az egyes tagállamok között nem kis különbség mutatható ki. Közös vonás azonban, hogy az Unió az esélyegyenlőség témáját kiemelten kezeli, „alanyi csoportjai” „alanyi körei” pedig: a nők, a fiatalok, a fogyatékkal élők, az idősek és a migránsok. A tantárgy célja ezeknek a csoportoknak bemutatása a munkavállalás az oktatás és a szociális védelem területén.</p>
<p>Fejlesztendő kompetenciák</p>
<p>A tantárgy célja, hogy a hallgatók komparatív elemző képességnek fejlesztésével képesek legyenek a szociális problémák felismerésére és azok több szempontú értékelésére majd kezelésére. A kurzus elsősorban az Európai Unió szemszögéből azon ismeretek elsajátítására törekszik, hogy a hallgatók vessék össze az uniós és a hazai joganyagot, elemezzék a jogszabályokat, mert a jövőbeli szociális problémák jogi megoldásainak kidolgozására illetve alkalmazására is képessé kell válniuk. Mindezt az előadáson bemutatott jogesetek elemzése segíti elő, különös tekintettel az un. nehéz jogi esetekre. A jogalkalmazás bemutatásán túl ugyanakkor nem elhanyagolható az adott szociális probléma társadalmi kontextusba állítása, társadalmi jellegének értékelése.</p>
<p>Irodalom</p> <p>Gyulavári T. (2000): Európai szociális jogok. Osiris Kiadó, Bp.</p> <p>Halmi G. - Tóth G. A. (2003): Ember jogok. Osiris, Bp.</p> <p>Ferge Zs. (2010): Gyerekesélyek Magyarországon. MTA Bp.</p> <p>Ferge Zs.(2010): Társadalmi áramlatok és egyéni szerepek. Napvilág Bp.</p> <p>Várnagy E. - Papp M. (2003): Az Európai Unió joga KKSZ-KERSZÖV, Bp.</p> <p>CD jogtár – a hazai jogszabályokra vonatkozva.</p> <p>Az Európai Unió intézményeinek jogalkotása és dokumentumai: rendeletek irányelvek, határozatok, jelentések, ajánlások, tájékoztatók stb: www.europa.eu.int/europadirect</p>
<p>Tantárgy felelőse:</p> <p>Dr. Egresi Katalin PhD egyetemi docens</p>
<p>Tantárgy oktatásába bevont oktató(k):</p>

<p>Tantárgy neve: Közösségfejlesztés</p>	<p>Kreditszáma: 5</p>
<p>A tanóra típusa: terepgyakorlat laborgyakorlat</p>	
<p>A számonkérés módja: folyamatos</p>	
<p>A tantárgy tantervi helye: 2.</p>	
<p>Tantárgy funkciója és leírása</p>	
<p>A tantárgy a képzés legnagyobb óraszámú tárgya, a második félév terepgyakorlata és az annak kíséretét szolgáló laborgyakorlat, melynek funkciója a többi tárgyban tanultak integrálása hallgatói csoport által megvalósítandó tényleges közösségfejlesztési projekt által. A tárgy közvetlenül</p>	

támaszkodik az első félév Közösségi szükségletfelmérés és projekttervezés tárgyra: az annak keretében megismert közösségek felmért szükségletei kielégítését szolgáló közösségfejlesztési projektet valósítanak meg a hallgatói csoportok. A közösségfejlesztéshez felhasználható erőforrások feltárásában és mozgósításában alkalmazzák az interprofesszionális szemléletet és gyakorlatot. A hallgatók a gyakorlatban alkalmazzák az első félév Közösségfejlesztés eszközei című tárgyában tanultakat.

A hallgatói csoportnak a gyakorlat során a nem formális képzés eszközeivel is támogatnia kell a közösséget a fejlesztési folyamatban szükséges kompetenciák és ismeretek megszerzéséhez. A hallgatói csoportnak a megvalósítandó közösségfejlesztési folyamat során érvényesítenie kell az esélyegyenlőségi és (természeti, szociális és épített környezetre egyaránt vonatkozó) fenntarthatósági szempontokat. A hallgatói csoportnak biztosítania kell a közösségfejlesztési projekt nyitottságát és nyilvánosságát a segített közösség és környezete minden tagja számára. A fejlesztés megvalósítása során mind a hallgatói csoporton belül, mind a támogatott közösséggel dolgozva alkalmazni kell az informatikai lehetőségeket (táv munka közös dokumentumokon, web2 közösségi alkalmazások).

A hallgatói csoportoknak olyan fejlesztési folyamatot kell megvalósítania, ami fenntartható eredményt hoz létre a közösségben: a hallgatói csoport eredményét a közösség fejlődése és nem a hallgatói csoportnak a közösségért (a közösség helyett) végzett munkája minősíti.

A tárgy tanulmányának kiemelt célja, hogy mind a hallgatók, mind a hallgatói csoport által támogatott közösség használja ki a tapasztalati tanulásra adódó lehetőségeket, a közösségfejlesztési folyamatot tapasztalati tanulási folyamatként is értelmezze és támogassa: tudatosítsa a tanulási folyamatokat, kompetenciák és ismeretek gyarapodását.

A hallgatói csoportnak előre meghatározott munkamegosztás szerint – a csoport valamennyi tagjának és lehetőség szerint a támogatott közösség tagjainak közreműködésével – dokumentálnia kell a fejlesztés teljes folyamatát.

Ajánlott, hogy a hallgatók a tárgy keretében megvalósított projektjeikhez kapcsolódva készítsék el záródolgozatukat.

Fejlesztendő kompetenciák

Minden kompetenciát kettős fókusszal kell értelmezni. Egyrészt az egyes hallgatókra és a hallgatói csoportra, másrészt a csoport által támogatott közösségre és annak tagjaira. Így tehát nem csak a hallgatók felsorolt kompetenciái fejlesztendők, de azok a kompetenciák is, melyekkel az általuk támogatott közösséget és annak tagjait képesek támogatni ugyanezen kompetenciáik fejlesztésében.

Fejlesztendő kompetenciák:

- holisztikus gondolkodás,
- kapcsolatépítés és –fenntartás,
- teammunka a hallgatói csoporton belül (pl. munkamegbeszélések előkészítése és vezetése, tervezés, munkamegosztás) és a támogatott közösséggel (pl. facilitálás, megállapodás),
- közösség vezetése illetve támogatása, továbbá ezek differenciált alkalmazása,
- a közösség vezetőinek támogatása,
- forrásteremtés és ennek támogatása,
- saját tapasztalati tanulás,
- tapasztalati tanulás támogatása,
- értékelés.

Irodalom

Harkai N. (2006): Közösség és közösségi munka. /Parola füzetek/ Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete

Lakatos K. (2009): A képesség tétel folyamata. Az érdekérvényesítés esélyeinek növelése a szociális és közösségi munkában. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete

Varga A. T. - Vercseg I. (1998): Közösségfejlesztés. Budapest, Magyar Művelődési Intézet

Varsányi E. (szerk.) (1999): Megfigyelés és cselekvés. Budapest, Balassi Kiadó
Vercseg I.(szerk.)(2005): Gyakorlati útmutató közösségi munkásoknak – Fejezetek a közösségi munka brit kézikönyvéből. Budapest Közösségfejlesztők Egyesülete

Tantárgy felelőse: Dr. Tóbiás László mestertanár

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k): tereptanárok